

Сёстры са шклянымі сэрцамі (De tre systrarna med glashjärtat)

Бываюць людзі, у якіх сэрцы – шклянныя. Калі да такога чалавека асцярожна дакрануцца, яго сэрца зазвініць, нібы срэбны гадзіннік. Калі ж ударыць такога чалавека, то сэрца яго разаб’ецца.

Жылі некалі кароль з каралевай, і былі ў іх тры дачкі, і ўсе тры – са шклянымі сэрцамі. “Дзеці, – казала каралева, – беражыце свае сэрцы, яны ў вас такія крохкія”. І яны бераглі.

Але неяк пагожым дзяньком старэйшая сястра, што любіла лавіць птушак і захаплялася кветкамі, назірала з акна, як лётаюць у садзе вакол мацыёлаў пчолы і матылькі. Яна перагнулася з акна, прыціснуўшыся да перакладзіны грудзьмі, і раптам раздалося – Дзынь! – нібыта нешта разбілася, і прынцэса павалілася нежывая.

Мінуў нейкі час, і аднойчы сярэдняя сястра вырашыла папіць кавы, але тая аказалася занадта гарачай. І зноў нешта зазвінела, нібыта разбіваецца шкло, толькі званчэй, чым у першы раз, і дзяўчына знепрытомнела. Маці падняла яе, паглядзела ў твар і з радасцю заўважыла, што яна жывая, хоць па сэрцы дзяўчыны прайшла расколіна. Было ясна, што без вялікай дбайнасці сэрца доўга не вытрымае.

– Што нам рабіць з дачкою? – непакоіліся кароль і каралева. – Калі расколіна паглыбіцца, то сэрца з лёгкасцю разаб’ецца! Мы будзем старанна клапаціцца пра дачку.

Але прынцэса сказала: “Годзе вам! Здараецца, і біты збан доўга службыць”.

Неўзабаве падрасла і малодшая каралеўская дачка, і зрабілася яна прыгожай, мілаю і разумнаю дзяўчынай. Прынцы з усіх краёў імкнуліся пабрацца з ёй шлюбам. Але сумныя падзеі зрабілі старога караля мудрым, і таму ён сказаў:

– У мяне засталася адна толькі жывая-здоровая дачка, але яна таксама мае шкляное сэрца. Калі я й выдам яе за кагосьці, дык толькі за караля, які б быў адначасова і шклярком. Ён мусіць добра разумець, як трэба абыходзіцца з такім далікатным таварам.

Але ніхто з жаніхоў не займаўся шклярствам, і ўсім ім давялося ад’ехаць ні з чым.

А быў сярод каралеўскіх пажоў адзін, які ўжо амаль скончыў сваю службу. Калі б яму яшчэ тройчы даручылі несці шлейф малодшай прынцэсы, ён бы стаў дваранінам. І тады кароль пажадаў бы яму шчасця і сказаў: “Ты скончыў службу і стаў дваранінам. Прымі каралеўскую падзяку. Цяпер ты вольны”.

Калі ён нёс шлейф прынцэсы першы раз, яна павярнулася да яго і сказала: “Ты так добра трымаеш мой шлейф! Ні ў кога так добра не атрымлівалася”.

Паж заўважыў, што яна можа весці каралеўскую гутарку. Але вось ён скончыў сваю службу і стаў дваранінам. Кароль падзякаваў і пазычыў яму шчасця, і ён стаў вольным.

Калі ён сыходзіў, прынцэса стаяла ў садзе каля брамы. Яна сказала яму:

– Ты нёс мой шлейф нашмат лепей за ўсіх астатніх. Як жа я хацела б, каб ты быў шкляром і каралём да таго ж!

Ён адказаў, што зробіць усё магчымае, каб стаць такім, хай яна толькі чакае яго. Ён абавязкова вернецца.

І былы паж адразу ж накіраваўся да аднога шкляра, каб запытацца, ці не патрэбны яму вучань.

– Патрэбны, – адказаў той. – Але ты мусіш паабяцаць, што будзеш служыць мне чатыры гады. Першы год будзеш вучыцца прыносіць хлеб ад булачніка, мыць, расчэсваць і апранаць дзяцей, другі год будзеш вучыцца замазваць вокны, трэці – рэзаць шкло і ўстаўляць яго ў рамы, а на чацверты год станеш нарэшце шкляром.

Тады юнак пацікавіўся, ці не мог бы ён навучацца ў адваротным парадку, бо тады б атрымалася хутчэй. Але майстар запэўніў, што сапраўдны шкляр заўсёды мусіць пачынаць ад самага пачатку, а іначай толку не будзе.

Былы паж пагадзіўся і стаў шкляровым вучнем. Першы год ён насіў ад булачніка хлеб, мыў-часаў-апранаў дзяцей, другі год вучыўся замазваць вокны, трэці год рэзаў шкло і ставіў у рамы, на чацверты год стаў ён нарэшце майстрам. Забраў ён сваю адзежу двараніна, развітаўся з настаўнікам і стаў разважаць, што яму трэба рабіць, каб стаць каралём.

І пакуль ён так ішоў вуліцай, заглыблены ў свае думкі, гледзячы ў брукаванку, да яго наблізіўся чалавек і спытаў, ці не згубіў ён чаго, што так пільна ўглядаецца ў дол.

– Не, вядома, я не згубіў нічога, – адказаў былы паж. – Але я сапраўды шукаю нешта, а дакладней, каралеўскі трон.

І ён запытаў мінака, ці не ведае той, што трэба зрабіць, каб стаць каралём.

– Калі б ты быў шкляром, – адказаў незнаёмец, – я б, напэўна, змог табе дапамагчы.

– Я і ёсць шкляр, – адказаў былы паж. – Толькі што ім стаў.

Калі ён сказаў гэта, незнаёмец апавёў гісторыю пра трох сёстраў са шклянымі сэрцамі і пра тое, як кароль хацеў, каб той, хто возьме ў жонкі ягоную дачку, быў абавязкова шкляром.

– Спачатку, – казаў незнаёмец, – ён паставіў таксама ўмову, што шкляр, які заручыцца з ёю, пры гэтым яшчэ мусіць быць каралём альбо прынцам. Але нікога такога не знайшлося, каб і шкляр табе і кароль у адной асобе. Тады кароль крыху саступіў, чым праявіў сваю мудрасць, і паставіў дзве іншыя ўмовы. Але быць шкляром – гэта абавязкова. Гэтае патрабаванне ён пакінуў.

– І якія ж дзве новыя ўмовы? – спытаў дваранін.

– Ён павінен падабацца прынцэсе і мець аксамітныя рукі. Калі з’явіцца такі шкляр, якога ўпадабае прынцэса, і які да таго ж будзе мець аксамітныя рукі, то кароль яе аддасць яму ў жонкі, а пасля пакіне ў спадчыну свой трон. Процьма шкляроў была пры двары, але ж ніхто з іх не прыйшоўся прынцэсе даспадобы. Акрамя таго, рукі ў іх былі зусім не аксамітныя, а наадварот – вялізныя, грубыя... Дык а чаго яшчэ чакаць ад звычайнага шкляра?

Калі малады дваранін даведаўся пра ўсё гэта, то прыйшоў у замак, прадставіўся каралю і нагадаў яму, што служыў некалі пажам пры ягоным двары. Ён раскажаў пра тое, як дзеля любай прынцэсы стаў шкляром, і што цяпер ён вельмі б хацеў ажаніцца з ёю і прыняць трон пасля смерці караля.

Тады кароль паклікаў прынцэсу і спытаў, ці падабаецца ёй гэты малады дваранін. Прынцэса адказала станоўча, бо адразу ж пазнала яго. Кароль загадаў яму зняць пальчаткі і паказаць свае рукі. Але прынцэса палічыла, што гэта зусім не патрэбна, яна пэўна ведала, што рукі ў яго аксамітныя. Яна заўважыла гэта яшчэ тады, калі ён суправаджаў яе па лесвіцы.

Такім чынам, абедзве ўмовы былі выкананыя: мужам прынцэсы стаў шкляр з аксамітнымі рукамі. Ён вельмі асцярожна абыходзіўся з ейным сэрцам, і так было да самай яе спакойнай смерці.

А другая сястра, у сэрцы якой была расколiна, стала цёткай, найцудоўнейшай у свеце цёткай. Так думалі не толькі дзеткі прынцэсы і дваранiна, але нават і ўсе астатнiя людзi. Яна вучыла маленькiх прынцэс чытаць, малiцца і шыць сукенкi лялькам, сачыла за адзнакамі прынцаў. Тых, у каго адзнакi былі добрымі, яна хвалiла, ды яшчэ і адорвала чым-небудзь. А тых, у каго адзнакi былі кепскiмі, яна шлiпала і пры гэтым прыгаворвала: “Кажы, гадкi прынец, пра што ты толькi думаеш? Кiм ты хочаш стаць? Давай, уголас кажы! Ну?”

І калі ён, румзаючы, казаў: “Кка-кка-кка-ккаралём...”, – яна смяялася і перапытвала: “Каралём? Кароль Мiдас! Яго вялікасць кароль Мiдас з двума аслячымi вушамi!” І той, хто атрымаў дрэнныя адзнакi, быў дарэшты зняслаўлены.

Хоць у прынцэсы была расколiна ў сэрцы, яна ўсё ж такi дажыла да старасцi і на здзiўленне людзей звычайна адказвала: “Раны маладосцi толькi загартоўваюць!”

І гэта сапраўды так. У маёй мацi быў стары кухонны гаршчок, белы, увесь абсыпаны яснымi кветачкамі. Колькi сябе памятаю, ён быў трэснуты, але служыў усё адно; пакуль у нас быў гэты гаршчок, мама набывала і новыя, але ўсе яны бiліся на кавалкi, так што цяпер iх усе нават не злiчыць.

пераклад са шведскай – Алеся Башарымава